JOHANNIS BAPTISTÆ
BARTHOLI

OLIM

IN UNIVERSITATE PATAVINA SACRORUM CANONUM
PUBLICI PROFESSORIS PRIMARII

NUNC VERO

ARCHIEPISCOPI NAZIANZENI

DE PONTIFICE MAXIMO

POST OBITUM BENEDICTI XIV.

DELIGENDO

AD EMINENTISSIMOS, ET REVERENDISSIMOS

S. R. E. CARDINALES

ORATIO

HABITA IN BASILICA VATICANA

IDIBUS MAJI ANNO MDCCLVIII.

ROMÆ MDCCLVIII.

APUD GENEROSUM SALOMONI,
SUPERIORUM PERMISSU.

ORATIO.

UAMQUAM Vos, EMINENTISSIMI PATRES, in magno adhuc mœrore, quem, pro Veſtra erga Benedictum XIV. Pontificem Summum pietate, ob ejus ex hac vita migrationem ſuſcepiſtis, verſari cognoſco; ſimul tamen ſentio, in alia Vos defixos eſſe cogitatione ſane moleſta, quæ animos Veſtros graviter angit, habetque vehementer ſollicitos. Videre enim Vos videor ita triſtes, conturbatoſque; ut vultu ipſo, qui imago animi, & ſermo quidam tacitus mentis eſt; quo in metu ſitis, & quanto in periculo eſſe intelligatis, aperte indicetis. Nam qua prudentia, & religione eſtis, animadvertitis; mox aggreſſuros Vos eſſe negotium longe graviſſimum, magnis difficultatibus implicatum, & periculis multis obnoxium. Ex quo factum eſt, ut quamvis Vobis omnia, quæ ad Romani Pontificis electionem pertinent, cognita, atque perſpecta ſint, eaque animis tamquam oculis quodammodo perluſtretis: quo illa magis tamen in Veſtris mentibus inhæreſcerent, etiam

auribus accipienda, & dicentem, atque admonentem, more, inſtitutoque majorum, audiendum decreveritis. Verum, pace Veſtra dixerim, in hoc a Vobis peccatum eſt; quod ad hominem indiſertum, & jamdiu dicendi inſuetum provinciam hanc detuliſtis. Niſi forte Vobiſcum reputaſtis; Epiſcopum, & officii ſui non immemorem fore, & ab omni vel leviſſima aſſentandi ſuſpicione abſuturum, & hoſpitem præterea ſine cujuſquam offenſione liberius apud Vos, quemadmodum exoptatis, locuturum. Utcumque tamen res cadet, teſtificabor, me Veſtro juſſui obtemperaſſe; cum non parere nefas eſſe duxiſſem. Quamobrem Vobiſcum mihi communis erit noxa; ut ſi ſuſtinere tantam orationem non potuero, injuſti oneris impoſiti veſtra culpa ſit, mea recepti. Quod ſi longior fuerit oratio, cum negotii magnitudine comparetur; ita fortaſſis etiam brevior videbitur.

Itaque Sanctiſſimo Jeſu Chriſti nomine invocato, duo hæc, quorum alterum ex altero coſequitur, perſequemur. Primum: Romano Pontifici onus longe maximum eſſe ſuſtinendum, multoque gravius, quam quod plerique arbitrantur. Alterum: maximam a Vobis diligentiam, & circumſpectionem adhibendam eſſe, ut tanto ferendo oneri aptiſſimus conſtituatur.

Ad primum aggrediamur. Quidnam in cauſſa fuiſſe cenſetis, cur quidam noſtra ætate, multi patrum, plures majorum noſtrorum memoria exſtiterint, qui ab hac celſiſſima dignitate etiam ultro ſibi delata ita refugerent, ut illam niſi inviti & recuſantes, ac propemodum coacti non ſuſceperint? Nihil

aliud,

aliud, opinor, quam quod illos oneris magnitudo, qua opprimi ſe, atque obrui metuerent, admodum perterreret. Ac ſi quis id eorum modeſtiæ tribuere velit; ipſam ego animi moderationem, qua Viri illi ſummi ornati erant, effeciſſe dicam, ut oneris hujus gravitatem ſatis firme conceptam animo, atque comprehenſam haberent. Nam ita natura comparatum eſt: ut quorum animi omni cupiditate carent, eorum mentes, quid in unaquaque re verum, ſincerumque ſit, clarius circumſpiciant. Neque quiſquam ſane aliter hac de re judicare poterit, qui animadvertat; quantum ſit, & quam latè pateat ovium paſcendarum munus a Chriſto Domino Sancto Petro aſſignatum [1]: quod ipſum quidem ſine ulla contradictione ad Romanum Pontificem tranſire credimus, Sancti Petri ſucceſſorem, atque hæredem. Muneris hujus partes, ſi Sanctos Eccleſiæ Patres audiamus, cum numerare difficile eſt, tum vero explere longe difficillimum. Nam paſcendi verbo plurima continentur, quæ niſi cuncta ſpiritualis Paſtor præſtiterit; oves Chriſti numquam paſcere dicetur. Ea omnia tamen ad duo hæc ſumma capita commode redigi poſſe videntur: nimirum ad Fidem Catholicam tuendam, & ad cuſtodiendam Eccleſiaſticam diſciplinam: quandoquidem, ut Sanctus Nicolaus I. ſcripſit [2]: *In Fide & bonis operibus lex Chriſtianorum ſubſiſtit*. Et primam quidem Pontificii muneris partem Sancto Petro, atque adeo ejus ſucceſſoribus ſpeciatim a Chriſto Domino mandatam fuiſſe legimus in Evangelio [3]: *Ego roga-*

(1) Apud S. Johan. cap. 21.
(2) In reſponſ. ad Bulgar.
(3) Apud S. Luc. cap. 22.

rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Quo ex loco, quemadmodum Sancti Petri, ejusque successorum fidem nunquam defecturam intelligimus: ita ex eo cognoscimus, inter Romani Pontificis partes eam esse præcipuam, ut Catholicam Fidem, quantum maxime possit, tueatur. Ac priscis quidem Ecclesiæ temporibus, cum Ethnici Divinam religionem insectarentur, expeditissima, & quasi compendiaria patebat via, qua Romani Pontifices officium hoc suum persolverent; sanguinem pro Catholicæ Fidei defensione profundendo. Nunc autem cum martyria inferri jam desitum sit: quia tamen bella contra Fidem non restincta, sed etiam inflammata esse videntur; ejus tuendæ ratio alia ineunda est: qua etsi corpus tormentis non afficiatur, animus certe curis conficitur. Nullis enim neque cogitationibus, neque molestiis, neque laboribus Romanum Pontificem parcere oportet, ut provideat, nequid Catholica Fides detrimenti accipiat. Namque & Hæretici illam aperte petunt; & ex Catholicis sunt nonnulli, utinam pauci essent, qui cuniculis ipsam oppugnant. Utrorumque consilia, quamvis res difficultates habeat plurimas, præripere debet, ac perfringere Romanus Pontifex. Sua quippe vehementer interest, ut ad Eugenium III. Sanctus Bernardus scribebat [1]: *Dare operam, quantum possit, ut increduli convertantur ad Fidem, conversi non avertantur, aversi revertantur, subversores invictis rationibus convincantur*. Ac si umquam fuit tempus, quod Romani Pontificis in tuenda Fide vigilantiam

(1) Lib. 3. de consid. cap. 1.

tiam postularet, hoc quidem vel maxime flagitat: cum jam illud venisse videatur, quod Apostolus futurum prædixerat [1]: *Cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus.* Quinimmo valde metuendum est; ne occulte serpere contingat, longiusque in dies progredi teterrimam quamdam hæresim, quæ Divinam Religionem funditus conatur evertere. Quapropter singularem vigilantiam ab eodem Apostolo, Dei nomine imperatam, nunc potissimum adhibendam Romanus Pontifex persuasum habebit, sibique proprie dictum reputabit [2]: *Tu vero vigila, in omnibus labora, ministerium tuum imple.*

Sed quoniam *Majorum canonica statuta*, ex sancti Zosimi sententia [3], *veluti quædam fundamenta sunt ferendis Fidei jacta ponderibus*: iccirco Romanus Pontifex in Fide tuenda, haud multum proficeret; nisi simul maxima ab ipso susciperetur cura, atque cogitatio Ecclesiasticæ disciplinæ, si viget, confirmandæ, si collapsa est, reparandæ: quod est alterum, quod ad Christi pascendas oves maxime pertinet. Laboriosissimi hujus officii partes, quas permultas esse perspicuum est, si singulas exponere velim, dies me deficeret. Nonnullas breviter attingam, quæ in Magistratibus mandandis, in deferendis Sacerdotiis, & in moribus corrigendis desiderari non debent. Quibus negotiis tamen nequaquam satis consuluisse se Romanus Pontifex putare debebit; si in præscribendis crebro legibus, quas ad indomitas, & effrænatas hominum cupiditates detestandas magis, quam coer-

 cen-

(1) 2. ad Timoth. cap. 4. (2) Id. ibid. (3) Epist. ad Episc. African.

cendas valere, sæpe jam experti sumus, studium suum omne, operamque posuerit. Remedia illi quærenda sunt, eaque actuosa; quibus vitia, quæ usu quodam invaluisse videntur, exstirpari, atque funditus tolli possint. Itaque in committendis Magistratibus; ubi providerit, ne qui illos capiunt, prædæ loco accipiant: neve judices, ijque præsertim, qui Ecclesiasticis quæstionibus ex toto Orbe ad Sedem Apostolicam confluentibus præsunt, improbis quibusdam procuratoribus obsecundent; sed eorum collusionibus, & prævaricationibus obsistant: si quid forte, ut sunt humana, secus evenire deprehendatur; ea medicina erit adhibenda, quæ morbo imbecillior non sit, ne aliquando recrudescat. At multo difficiliores sunt Romani Pontificis partes in Sacerdotiis deferendis. In quo illud imprimis fixum in animo suo tenebit: Sacerdotia voluntati suæ non esse ita permissa, ut pro suo arbitratu illa disponere possit, quoquo modo sibi libitum fuerit [1]: sed Jure Divino ad ea eligendos esse viros amplissimos, vitæ integritate scilicet, & sacrarum litterarum scientia maxime præstantes. Ex quo etiam intelliget, ipsius Juris Divini vi astringi se, ut antequam quibuslibet Sacerdotia conferat, singulorum in Ecclesiam merita diligentissime expendat; ut ex iis, quos cœteroquin idoneos judicaverit, digniores seligere possit: & quo majora deferenda erunt Sacerdotia, eo majorem adhibebit curam, animi attentionem, vigilantiam, cogitationem, laborem, atque ut omnia uno complectar verbo, diligentiam: quam nimiam numquam putabit; ne quando eveniret,

(1) Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 1.

ret, ut qui minus digni ſunt, in Eccleſiæ adminiſtrationem aliquando irreperent. Ad quod quidem periculum evitandum proderit plurimum; ſi tum domeſtica, tum externa quoque conſilia ab iis capere inſtituat, qui duabus illis virtutibus polleant, quas in diſpenſatoris perſona Chriſtus Dominus requirebat, fide, & prudentia [1]: caveatque, ne aures umquam aſſentatoribus patefaciat; qui non modo ad ſenſum, & voluntatem, ſed ad vultum etiam atque nutum omnia loquuntur, nihil ad veritatem. Hominibus iſtis fallacibus omnino nunquam utetur. Proderit multum quoque tum in hac, tum in cœteris rebus; ſi, quemadmodum ab omni acceptionis perſonarum vel minima ſuſpicione longiſſime ipſe abhorrebit; ita miniſtros ſuos ab hoc deteſtabili vitio alienos eſſe juſſerit. Quod neque in illis jure exprobari poſſe patietur, quos pecuniæ in pauperes erogandæ præpoſuerit: ne eorum perverſitate fiat, ut alius eſuriat, alius autem ebrius ſit, atque egentiſſimi quique negligantur. Multo vero magis quibus Beneficiorum diſpenſationem crediderit, ut ab hac animi pravitate vacui ſint, atque integri, ſtudioſe, diligenterque curabit. Nam perſonarum acceptione non ſolum juſtitia, quam diſtributivam vocant, prorſus excluditur, omniſque adeo tollitur delectus dignitatis; ſed etiam peſtis quædam funeſtiſſima importatur Eccleſiæ, ex qua detrimenta plurima capit. Sed locum hunc quamvis longe lateque patentem amplius urgere per tempus non licet; ſi de morum reformatione pauca quamvis properando percurrere velim. In qua quantum

(1) Apud S. Luc. cap. 12.

tum desudare, ac elaborare necesse sit, jam olim Romani Pontifices senserunt. Nam Sanctus Innocentius I. *Continuis laboribus omnes Ecclesiæ maculas abstergere* suum esse scripsit [1]. Et Sanctus Xistus III. *Non parum oneris non parum laboris* sibi impositum esse dicebat, *ut Ecclesiæ Domini macula desit, & ruga* [2]. Sed multo majore nunc onere, & labore Romanum Pontificem premi fatendum est: quippe qui non maculis solum Christianam disciplinam aspersam conspicere, verum etiam ista deformatam, & sauciam lugere cogitur; ut ejus veram solidamque effigiem vix recognoscere possit. Nam *consensere jura peccatis, & cœpit licitum esse, quod publicum est*: quinimmo *religiosa* quodammodo *delicta facta sunt* [3]; propterea quod *dispersi sunt lapides Sanctuarii in capite omnium platearum* [4]. Tanta denique malæ consuetudinis corruptela est, ut deflenda nobis magis, quam exponenda esse videatur. At Romano Pontifici non solum ea dolenter deploranda est; sed etiam omnibus viribus depellenda, atque radicitus evellenda. Ubi itaque *in omnibus seipsum præbuerit exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, in gravitate, verbum sanum, irreprehensibile* [5]: tum vero vias omnes persequi debet, quibus, qui exemplorum auctoritate ad servandam disciplinam adduci non possunt, compellantur inviti. Quamobrem suscipiendæ cogitationes, adhibendæ curæ, subeundæ molestiæ, labores obeundi, adeunda pericula, omnia experienda, tentanda omnia; ut incommoda, quibus Catholica Fides, & Christiana disciplina

(1) Epist. 32.
(2) Epist. ad Johann. Antioch.
(3) S. Cyprian. ep. 1.
(4) Thren. cap. 4.
(5) Ad Tit. cap. 2.

plina vehementer affligitur, propulsentur, removeantur, aut certe diminuantur. Neque sane apud Deum excusari se arbitretur, quod illa fortasse non rescivérit. Nam quæ sui quisque officii ratione scire tenetur, ea sine culpa ignorare non potest: atque ut Sanctus Gregorius Magnus dicere solitus erat [1]: *Non est excusatio Pastoris, si lupus oves rapiat, & Pastor nesciat*. Inter incommoda vero, quibus nunc maxime urgetur Ecclesia, illud tacitus nullo modo præterire possum; quod quanto magis in dies ingravescit, tanto majorem postulat Romani Pontificis providentiam. Nam quatenus spiritualia Jura labefactata sint, atque depressa, incredibile dictu est! Ac præterea procellæ quædam calamitosissimæ impendent: quibus nisi prudenti consilio celeriter subveniatur, vehementer verendum est: ne nostra hac ætate Ecclesia Romana ea privilegia perdat, quæ tot sæculorum decursu nunquam amisit.

Videtis, EMINENTISSIMI PATRES, Romani Pontificis gravissima onera a me potius adumbrata fuisse, quam expressa; quorum Vos magnitudinem mente, & animo jam ante concepistis: novi enim intelligentiam Vestram; qua fretus, brevius dissecram, quam caussa desideret, de diligentia, & circumspectione a Vobis adhibenda, ut ad tanta sustinenda onera aptissimus deligatur: quod est alterum, de quo principio dicere proposueram.

Quamvis vero in perquirendo, ac investigando quibus quisque virtutibus ornatus sit, diligentia Vestra omnis versari debet: *Ut in electione ejus, qui supra*

(1) Lib. 3. epist. 53. & refertur in cap. 10. de regul. juris.

pra omnes gradus constituitur, *non erretur*: quemadmodum Sacra Tridentina Synodus animadvertit [1]: non ego mihi sumo tamen, ut sigillatim virtutes omnes, quæ in eo, cui Pontificum onus imponendum est, requiruntur, exponam. Id enim præterquamquod & longi temporis, & magnæ arduæque cogitationis indigeret, videri posset supervacaneum. Vos siquidem in plurimis Pontificibus Summis vitæ sanctitate illustribus insignium factorum exempla tamquam in speculo inspicienres, & a singulis non singularum solum, sed plurium etiam virtutum argumenta colligentes, Romani Pontificis expletam, atque perfectam imaginem, multoque expressiorem, quam ego verbis effingere possem, Vobis proponitis; ac ut verius dicam, a Deo vobis jam propositam intuemini in Viris illis Sanctissimis. Nam quod Moysi Deum, cum vetus Tabernaculum extruendum esset, imperasse legitis [2]: *Inspice*, *& fac secundum exemplar*, *quod tibi in monte monstratum est*: idipsum existimare debetis, in hac spiritualis Tabernaculi constructione, a Deo unicuique Vestrum imperari: *Inspice*, *& fac secundum exemplar*, *quod tibi in monte monstratum est*. Quod quidem exemplar non solum *in montibus sanctis* [3]: hoc est in iis Pontificibus Summis, quos & res præclare gestæ; & vita integerrime acta commendavit, a Deo Vobis monstratum est; sed multo clarius etiam ostensum *in monte illo excelso*, *& eminenti* [4] Jesu Christo Dei Filio; *quem habemus Pontificem magnum*, *qui penetravit Cælos* [5]. Et quemadmodum

(1) Sess. 24. de reform. cap. 1.
(2) Exodi cap. 25.
(3) Psalm. 86.
(4) Ezechiel. cap. 17.
(5) Ad Hebr. cap. 4.

dum *talis decebat*, *ut nobis esset Pontifex sanctus*, *innocens*, *impollutus*, *segregatus a peccatoribus* [1]: sic profecto oportet, Vos, qui æterni Pontificis hujus Vicarium designaturi estis, tota mente, atque animo exemplar hoc intueri, & contemplari, atque Sacerdotem Summum ad hanc regulam quam maxime quærere. Quamvis vero fieri non possit, ut quisquam eligatur, qui non *circumdatus sit infirmitate*; *& propterea debeat quemadmodum pro populo*, *ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis* [2]. Vos tamen eniti, & efficere debetis: ut Pontifex Summus a Vobis renunciandus, in eo certe similis Filio Dei dici possit, in quo Sacerdos Melchisedech ab Apostolo *assimilatus Filio Dei* dictus est [3]. Licet enim parentes habuerit Melhisedech, & vitæ initium, atque finem; quia tamen in Scripturis Sacris nihil de parentibus, nihil de ortu, atque interitu ejus proditum est; iccirco *sine patre*, *sine matre*, *sine genealogia*, *neque initium dierum*, *neque finem vitæ habens* inducitur ab Apostolo; & in hoc *assimilatus Filio Dei* dicitur: quæ quidem *ad nostram doctrinam scripta sunt* [4]. Etenim parentum genealogiæ, & vitæ cursus nomine quæcumque ad humanas cognationes, atque necessitudines; ad mundana præsidia, & ornamenta; ad fluxæ hujus, & caducæ vitæ commoditates, & emolumenta pertinent, significantur. Cum Vos igitur, EMINENTISSIMI PATRES, Apostolicis verbis adhortamur, ut Pontificem Summum eum eligatis, qui sit *sine patre*, *sine matre*,

(1) Ibid. cap.7.
(2) Ibid. cap. 5.
(3) Ibid. cap. 7.
(4) Ad Roman. cap.15.

matre, ſine genealogia, qui neque initium dierum, neque finem vitæ habeat [1]: hoc ita accipere debetis: Ut cum ad ineunda ſuffragia ventum erit, nihil carni, nihil ſanguini, nihil propinquitati, nihil amicitiæ tribuatis: Ut moveatur nemo proprio aut alterius cujuſcunque commodo; neque accipiendorum beneficiorum ſpe, aut acceptorum remunerandorum voluntate; neque ineundæ gratiæ aut referendæ officio; neque ſæcularibus Principibus obſequendi ſtudio, eoſve ſibi devinciendi cupiditate. Sed, ut in ferendis ſuffragiis unuſquiſque Veſtrum aliud nihil niſi DEI HONOREM, ET GLORIAM; RELIGIONIS CULTUM, ET INCREMENTUM; ECCLESIÆ COMMODA, ET UTILITATEM COGITET; idque unum ſpectetis omnes, & rectis ſtudiis, communique ſententia contendatis: Ut EXSURGAT SACERDOS, QUI NON SECUNDUM LEGEM MANDATI CARNALIS FACTUS SIT, SED SECUNDUM VIRTUTEM VITÆ [2].

Hæc autem dum loquor, EMINENTISSIMI PATRES, omnium ora, atque oculos in Vos video eſſe converſos. Norunt enim Vos eſſe illos, *qui lucetis tanquam luminaria in mundo* [3]: veteriſque illius Vos Romani Cleri, quem *florentiſſimum* Sanctus Cyprianus appellabat [4], perſonam gerere; atque eorum Vos locum tenere; *quorum Fides Apoſtolo prædicante laudata eſt; ad quos perfidia habere non poſſit acceſſum* [5]: *quarum laudum & gloriæ degeneres eſſe maximum*

(1) Ad Hebr. cap.7.
(2) Ad Hebr. cap.7.
(3) Ad Philipp. cap.2.
(4) Epiſt. ad S. Cornel.
(5) S. Cypr. Epiſt.65.